

**UTENOS RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS  
2011 M. ATASKAITA**

Utena  
2012

## TURINYS

1. BENDRASIS UTENOS RAJONO SAVIVALDYBĖS GYVENTOJŲ SVEIKATOS BŪKLĖS ĮVERTINIMAS	3
1.1. Demografija	3
1.2. Sergamumas	5
1.3. Mirtingumas	11
1.4. Gyvensena	11
1.5. Sveikatos priežiūra	15
2. SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS TIKSLŲ IR UŽDAVINIŲ ĮGYVENDINIMO VERTINIMAS	21
3. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	30

# 1. BENDRASIS UTENOS RAJONO SAVIVALDYBĖS GYVENTOJŲ SVEIKATOS BŪKLĖS ĮVERTINIMAS

## 1.1. Demografija

Utenos rajono teritorija yra 1230 kv. km. Utenos rajonas ribojasi su kitais Utenos apskrities rajonais (Anykščių, Ignalinos, Molėtų, Zarasų), Vilniaus apskrities Švenčionių rajonu ir Panevėžio apskrities Rokiškio rajonu. 2012 m. Lietuvos statistikos departamento (toliau – SD) duomenimis Utenos rajone gyvena 44935 gyventojai. 1 kv. m. tenka 36,5 gyventojų (žr. 1 lentelę).

1 lentelė

### Teritorija, gyventojų skaičius ir tankumas 2012-01-01

Vietovė	Teritorija, kv. km	Gyventojų skaičius	Gyventojų skaičius 1 kv. km
<b>Utenos r.</b>	<b>1230</b>	44 935	36,5
Utenos apskr.	7201	159 955	22,2

Šaltinis: SD

Utenos rajone kaimo gyventojai sudaro 31,7 proc. visų gyventojų, tai šiek tiek mažiau nei šalies vidurkis – 33,0 proc. Lyginant su 2011 m. (31,9 proc. visų gyventojų), kaimo gyventojų dalis sumažėjo.

Kaip ir visoje Lietuvoje, taip ir Utenos rajone pastebimas gyventojų skaičiaus mažėjimas (žr. 2 lentelę). Tai sąlygoja neigiamas migracijos saldo (daugiau išvykusių negu atvykusių) bei neigiama natūrali kaita (daugiau miršta negu gimsta).

2 lentelė

### Gyventojų skaičius (liepos 1 d.)

Vietovė	Metai	
	2010	2011
Lietuvos Respublika	3 291 960	3 218 059
Utenos apskr.	165 895	161 534
<b>Utenos r.</b>	<b>46 370</b>	<b>45 351</b>

Šaltinis: SD

2011 m. Utenos rajone stebimas gimstamumo pastovumas, tuo tarpu – mirtingumo didėjimas (žr. 3 lentelę). Dėl mažo gimstamumo natūralusis gyventojų prieaugis rajone yra neigiamas nuo 1994 metų.

Lyginant su 2010-aisiais, 2011 m. pailgėjo vidutinė Utenos apskrities gyventojų gyvenimo trukmė: moterų 2011 m. buvo 78,99 metai (2010 m. – 78,30), vyrų 2011 m. buvo 67,32 (2010 m. – 67,01). Lietuvos gyventojų vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė 2011 m. buvo 73,89 metai (vyrų – 68,47, moterų – 79,13).

## Natūralus gyventojų judėjimas 2010-2011 m.

Vietovės pavadinimas	Gimstamumas		Mirtingumas		Natūralus prieaugis	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011
<b>Iš viso Lietuvoje</b>	<b>35626</b>	<b>34385</b>	<b>42120</b>	<b>41037</b>	<b>-6494</b>	<b>-6652</b>
<b>Utenos apsk.</b>	<b>1370</b>	<b>1 315</b>	<b>2686</b>	<b>2605</b>	<b>-1316</b>	<b>-1290</b>
Anykščių r.	237	203	576	529	-339	-326
Ignalinos r.	143	142	415	442	-272	-300
Molėtų r.	192	175	411	356	-219	-181
<b>Utenos r.</b>	<b>371</b>	<b>371</b>	<b>643</b>	<b>678</b>	<b>-272</b>	<b>-307</b>
Zarasų r.	156	160	396	379	-240	-219
Visaginas	271	264	245	221	26	43

Šaltinis: SD

Utenos rajone pagal moters norą įvyksta 38,3 proc. abortų (žr. 4 lentelę). Nuo 2009 m. pastebimas dirbtinių abortų skaičiaus mažėjimas (žr. 5 lentelę).

## Abortai pagal rūšis 2011 m.

Vietovės pavadinimas	Abortų skaičius	Iš jų							
		Pagal moters norą		Pagal medicininės indikacijas		Savaiminiai persileidimai		Negimdinis nėštumas	
		abs. sk.	%	abs. sk.	%	abs. sk.	%	abs. sk.	%
Iš viso Lietuvoje	10466	6043	57,7	162	1,6	2777	26,5	500	4,8
Utenos apskr.	384	193	50,3	3	0,8	130	33,9	4	1,
<b>Utenos r.</b>	<b>162</b>	<b>62</b>	<b>38,3</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>63</b>	<b>38,9</b>	<b>2</b>	<b>1,2</b>

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras (toliau - HISIC)

## Dirbtiniai abortai (pagal medicininės indikacijas ir pagal moters norą) 2009-2011 m.

Vietovės pavadinimas	Dirbtinių abortų skaičius			Dirbtinių abortų skaičius 1000 vaisingo amžiaus moterų			Dirbtinių abortų skaičius 100 gyvų ir negyvų gimusiųjų		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Iš viso Lietuvoje	8024	6989	6205	9,30	8,38	7,77	24,62	22,57	21,38
Utenos apskr.	252	215	196	6,24	5,56	5,34	31,11	29,41	28,91
<b>Utenos r.</b>	<b>96</b>	<b>83</b>	<b>62</b>	<b>8,05</b>	<b>7,22</b>	<b>5,63</b>	<b>25,53</b>	<b>25,08</b>	<b>19,44</b>

Šaltinis: HISIC

2011 m. Utenos rajono savivaldybėje užfiksuoti trys kūdikio mirties atvejai (žr. 6 lentelę).

## Mirusių kūdikių skaičius

	2010	2011
<b>Utenos r. sav.</b>	<b>1</b>	<b>3</b>

Šaltinis: SD

Rajone daugėja pagyvenusių žmonių, todėl daugėja socialinių problemų, didėja sveikatos priežiūros paslaugų poreikis. Didėja **demografinis senatvės koeficientas** – pagyvenusių (60 metų ir vyresnio amžiaus) žmonių skaičius, tenkantis šimtui vaikų iki 15 metų amžiaus (žr. 7 lentelę).

7 lentelė

#### Demografinis senatvės koeficientas metų pradžioje

	2009	2010	2011
Lietuvos Respublika	137	140	144
Utenos apskritis	178	182	189
<b>Utenos r. sav.</b>	<b>172</b>	<b>177</b>	<b>186</b>

Šaltinis: SD

Lyginant su 2010-aisiais, 2011 m. Utenos rajono savivaldybėje sumažėjo bedarbių. Nuo 2008 metų nedarbas Utenos rajone augo (žr. 8 lentelę).

8 lentelė

#### Bedarbių skaičius (tūkstančiais)

	2008	2009	2010	2011
<b>Utenos r. sav.</b>	<b>0,9</b>	<b>2,8</b>	<b>4,5</b>	<b>3,5</b>

Šaltinis: SD

Apibendrinant galima teigti, jog rajone:

1. Pastebimas gyventojų skaičiaus mažėjimas, kurį daugiausiai įtakoja didesnis mirtingumas nei gimstamumas.
2. Daugėja pagyvenusių žmonių, todėl daugėja socialinių problemų, didėja sveikatos priežiūros paslaugų paklausa.
3. Utenos rajono savivaldybėje 2011 m. bedarbių skaičius sumažėjo.

### 1.2. Sergamumas

Daugiausiai Utenos rajono gyventojai 2011 m. sirgo kvėpavimo sistemos, kraujotakos sistemos, jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sistemos ligomis, odos ir poodžio ligomis, taip pat ligomis, kurias sukėlė traumos, apsinuodijimai bei kitos išorinės priežastys (žr. 9 lentelę).

## Utenos rajono gyventojų ligotumas ir sergamumas 2011 m.

Diagnozės pavadinimas	Kodas pagal TLK-10	Ligotumas (visos užregistruotos ligos)			Sergamumas (ūmios ir pirmą kartą gyvenime užregistruotos lėtinės ligos)		
		Iš viso			Iš viso		
		Abs. sk.	Vyrai	Moterys	Abs. sk.	Vyrai	Moterys
<b>IŠ VISO</b>	<b>A00-T98</b>	<b>62466</b>	<b>25945</b>	<b>36521</b>	<b>33190</b>	<b>14633</b>	<b>18557</b>
<b>KAI KURIOS INFEKČINĖS IR PARAZITINĖS LIGOS, iš jų:</b>	A00-B99	2364	991	1373	2174	909	1265
žarnyno infekcijos (išskyrus diarėją)	A00-A08	321	165	156	317	163	154
diarėja	A09	30	8	22	30	8	22
tuberkuliozė ir jos padariniai,	A15-A19, B90	41	25	16	4	1	3
septicemija, iš jos:	A40-A41	6	1	5	6	1	5
streptokokinė septicemija	A40						
virusinis hepatitas	B15-B19	50	34	16	20	12	8
žmogaus imunodeficito viruso (ŽIV) liga	B20-B24						
<b>NAVIKAI, iš jų:</b>	C00-D48	1452	575	877	762	284	478
piktybiniai (įskaitant limfinių kraujodaros ir jiems giminingų audinių), iš jų:	C00-C97	793	387	406	282	140	142
storosios žarnos	C18	20	9	11	8	5	3
plaučių ir bronchų	C34	46	37	9	20	15	5
odos	C43-C44	80	29	51	59	22	37
krūties	C50	113	1	112	27	0	27
gimdos kaklelio, gimdos kūno, gimdos	C53-C55	57	0	57	16	0	16
kiaušidžių	C56	31	0	31	8	0	8
priešinės liaukos	C61	154	154	0	49	49	0
šlapimo pūslės	C67	24	20	4	7	6	1
limfomos ir leukozės	C81-C96	56	26	30	12	3	9
gerybiniai navikai	D10-D36	569	164	405	440	133	307
<b>KRAUJO IR KRAUJODAROS ORGANŲ LIGOS BEI TAM TIKRI SUTRIKIMAI, SUSIJĘ SU IMUNINIAIS MECHANIZMAIS</b>	D50-D89	275	81	194	157	51	106
<b>ENDOKRININĖS, MITYBOS IR MEDŽIAGŲ APYKAITOS LIGOS</b>	E00-E90	3543	961	2582	499	133	366
<b>PSIČIKOS IR ELGESIO SUTRIKIMAI, iš jų:</b>	F00-F99	2226	824	1402	654	295	359
demencija	F00-F03	183	51	132	62	16	46
psichikos ir elgesio sutrikimai vartojant alkoholį	F10	33	28	5	15	13	2
psichikos ir elgesio sutrikimai vartojant kitas psichoaktyvias medžiagas	F11-F19	4	3	1	1	1	0
šizofrenija, šizotipinis ir kliesdiniai sutrikimai	F20-F29	251	105	146	18	8	10
nuotaikos sutrikimai	F30-F39	663	118	545	117	26	91
protinis atsilikimas ir psichologinės raidos sutrikimai, iš jų:	F70-F89	346	211	135	175	110	65

9 lentelės tęsinys

psichologinės raidos sutrikimai	F80-F89	285	179	106	162	100	62
elgesio ir emocijų sutrikimai, prasidedantys vaikystėje ir paauglystėje	F90-F98	158	99	59	88	48	40
<b>NERVŲ SISTEMOS LIGOS, iš jų:</b>	G00-G99	1702	671	1031	372	136	236
Alzheimerio liga	G30	54	15	39	14	4	10
<b>AKIES IR JOS PREIDINIŲ ORGANŲ LIGOS</b>	H00-H59	3674	1389	2285	1301	554	747
<b>AUSIES IR SPENINĖS ATAUGOS LIGOS</b>	H60-H95	2316	911	1405	1821	730	1091
<b>KRAUJOTAKOS SISTEMOS LIGOS</b>	I00-I99	10303	3945	6358	965	420	545
hipertenzinės ligos	I10-I15	6514	2340	4174	289	134	155
išeminė (koronarinė) širdies liga, iš jos:	I20-I25	870	452	418	72	41	31
ūmus ir pakartotinis miokardo infarktas	I21-I22	45	36	9	20	13	7
cerebrovaskulinės ligos	I60-I69	872	279	593	53	20	33
arterijų, arteriolių ir kapiliarų ligos	I70-I79	249	156	93	90	43	47
<b>KVĖPAVIMO SISTEMOS LIGOS</b>	J00-J99	13597	6280	7317	11306	5167	6139
ūminės viršutinių kvėpavimo takų infekcijos ir gripas	J00-J11	7923	3638	4285	7838	3606	4232
<b>VIRŠKINIMO SISTEMOS LIGOS</b>	K00-K93	2520	1108	1412	1591	697	894
<b>ODOS IR POODŽIO LIGOS</b>	L00-L99	4000	1571	2429	3508	1335	2173
<b>JUNGIAMOJO AUDINIO IR SKELETO-RAUMENŲ SISTEMOS LIGOS</b>	M00-M99	5680	2278	3402	2625	1101	1524
<b>UROGENITALINĖS SISTEMOS LIGOS</b>	N00-N99	2137	787	1350	1112	374	738
<b>NĖSTUMAS, GIMDYMAS IR POGIMDYMINIS LAIKOTARPIS</b>	O00-O99	46	0	46	41	0	41
<b>TAM TIKROS PERINATALINIO PERIODO LIGOS</b>	P00-P96	132	98	34	112	81	31
<b>ĮGIMTOS FORMAVIMOSI YDOS, DEFORMACIJOS IR CHROMOSOMŲ ANOMALIJOS</b>	Q00-Q99	505	247	258	204	93	111
<b>SIMPTOMAI, PAKITIMAI IR NENORMALŪS KLINIKINIAI IR LABORATORINIAI RADINIAI</b>	R00-R99	2506	1145	1361	656	295	361
<b>TRAUMOS, APSINUODIJIMAI IR KITI IŠORINIŲ PRIEŽASČIŲ PADARINIAI, iš jų:</b>	S00-T98	3488	2083	1405	3330	1978	1352
galvos sužalojimai	S00-S09	387	256	131	386	255	131
kaklo ir krūtinės sužalojimai	S10-S29	200	135	65	197	133	64
pilvo, juosmens, stuburo juosmeninės dalies ir dubens sužalojimai	S30-S39	64	34	30	60	32	28
pečių lanko ir rankos sužalojimai	S40-S69	1064	615	449	1055	610	445
klubų ir kojų sužalojimai	S70-S99	1049	599	450	1030	589	441
traumos, apimančios keletą kūno sričių	T00-T07	25	17	8	22	16	6
terminiai ir cheminiai nudegimai	T20-T32	57	32	25	57	32	25
apsinuodijimas narkotikais, vaistais ir biologinėmis medžiagomis bei nemedicininės paskirties medžiagų toksinis poveikis	T36-T65	130	55	75	130	55	75

Šaltinis: SVEIDRA

Utenos rajono savivaldybės ambulatorinę pagalbą teikiančiose įstaigose 2011 m. buvo užregistruoti 44 194 susirgimų, iš kurių 20 513 - nauji (žr. 10 lentelę).

10 lentelė

**Gyventojų sergamumas 2011 m. (susirgimai, užregistruoti ambulatorinę pagalbą teikiančiose įstaigose)**

Vietovės pavadinimas	Suaugusieji nuo 18 m.				Vaikai (0-17 m.)			
	Iš viso užregistruota susirgimų (+,-)	1000 suaugusiųjų	Naujai užregistruota susirgimų (+)	1000 suaugusiųjų	Iš viso užregistruota susirgimų (+,-)	1000 vaikų	Naujai užregistruota susirgimų(+)	1000 vaikų
Viso Lietuvoje	5193317	1982,8	2512622	959,3	1559680	2586,7	1228051	2036,7
Utenos apskr.	233802	1735,3	111531	827,8	63815	2370,3	49333	1832,4
<b>Utenos r. sav.</b>	<b>44194</b>	<b>1167,2</b>	<b>20513</b>	<b>541,8</b>	<b>18272</b>	<b>2443,4</b>	<b>12677</b>	<b>1695,2</b>

Šaltinis: SVEIDRA

Vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūra – viena pagrindinių Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro veiklos sričių. Remiantis SVEIDROS duomenimis (žr. 11 lentelę), pastebima, jog 0-17 m. vaikai dažniausiai turi regos sutrikimų, serga skolioze.

11 lentelė

**0-17 m. vaikų, sergančių kai kuriomis ligomis ir sutrikimais, skaičius 2011 m.**

Vietovės pavadinimas	Vaikų, apsilankusių ambulatorinėse sveikatos priežiūros įstaigose, skaičius	Vaikų, kuriems nustatytas sutrikimas, skaičius (% nuo apsilankusiųjų)											
		Regėjimo sutrikimai		Klausos defektai		Skoliozė		Deformuojančios dorsopatijos		Nenormali laikysena		Kalbos sutrikimai	
		H49-H54		H90-H91		M41, Q67.5		M40, M42, M43		R29.3		F98.5, F98.6, R47	
		abs. sk.	%	abs. sk.	%	abs. sk.	%	abs. sk.	%	abs. sk.	%	abs. sk.	%
Iš viso Lietuvoje	546204	10211	18,7	1274	0,2	10121	1,9	13051	2,4	18050	3,3	1265	0,2
Utenos apskr.	22839	3385	14,8	58	0,3	626	2,7	493	2,2	513	2,2	22	0,1
<b>Utenos r.</b>	<b>6666</b>	<b>1010</b>	<b>15,2</b>	<b>21</b>	<b>0,3</b>	<b>166</b>	<b>2,5</b>	<b>115</b>	<b>1,7</b>	<b>106</b>	<b>1,6</b>	<b>12</b>	<b>0,2</b>

Šaltinis: SVEIDRA

Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos Utenos skyriaus duomenimis, 2011 m. Utenos rajone nelaimingų atsitikimų metu nukentėjo ir lengvas traumas patyrė 23 darbuotojai. Žuvusiųjų darbe 2011 m. Utenos rajone buvo 2.

2010-2011 metais sergamumo psichikos ligomis rodiklis Utenos rajone nesiekė Lietuvos, tačiau 2011 m. sergamumas šizofrenija Utenos rajone ženkliai padidėjo (žr. 12 lentelę).



**Sergamumas ir ligotumas psichikos ligomis 2010-2011 m. (100000 gyv.)**

Vietovės pavadinimas	Sergamumas				Ligotumas			
	Iš viso		iš jų šizofrenija		Iš viso		iš jų šizofrenija	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Iš viso Lietuvoje	201,2	217,1	13,1	12,5	3085,7	3215,5	488,5	497,8
Utenos apskr.	181,6	234,5	15,1	28,5	3865,9	3998,7	590,1	610,8
<b>Utenos r.</b>	<b>94,9</b>	<b>154,4</b>	<b>21,6</b>	<b>46,3</b>	<b>2013,2</b>	<b>2109,7</b>	<b>526,8</b>	<b>567,5</b>

Šaltinis: Valstybinis psichikos sveikatos centras

2011 m. sergamumas priklausomybės ligomis Utenos rajone smarkiai išaugo bei buvo didesnis už apskrities ir Lietuvos (žr. 13 lentelę).

**Sergamumas ir ligotumas priklausomybės ligomis 2010-2011 m. (100000-čių gyv.)**

Vietovės pavadinimas	Sergamumas				Ligotumas			
	Iš viso		iš jų narkomanija, toksikomanija		Iš viso		iš jų narkomanija, toksikomanija	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Iš viso Lietuvoje	67,6	74,8	10,0	7,8	1996,2	1909,0	186,7	184,1
Utenos apskr.	59,7	80,4	12,1	8,7	1290,5	1292,9	122,4	122,5
<b>Utenos r.</b>	<b>62,6</b>	<b>112,5</b>	<b>2,2</b>	<b>17,6</b>	<b>852,5</b>	<b>905,8</b>	<b>61,2</b>	<b>75,7</b>

Šaltinis: Valstybinis psichikos sveikatos centras

Lyginant su 2009-aisiais, 2010 m. gyventojų sergamumas tuberkulioze Lietuvoje bei Utenos rajone mažėjo, bet Utenos apskrityje didėjo. Tačiau Utenos rajono sergamumo tuberkulioze 2011 m. rodiklis yra žemesnis ne tik už apskrities, bet ir už Lietuvos rodiklius (žr. 14 lentelę).

**Gyventojų sergamumas tuberkulioze 2009-2011 m.**

Vietovės pavadinimas	Išaiškinta sergančiųjų aktyvia tuberkulioze					
	Absoliutus skaičius			100000 gyventojų		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Iš viso Lietuvoje	1677	1573	1532	50,2	47,9	47,6
Utenos apskr.	57	67	61	33,7	40,4	37,7
<b>Utenos r.</b>	<b>17</b>	<b>10</b>	<b>8</b>	<b>36,0</b>	<b>21,6</b>	<b>17,6</b>

Šaltinis: Respublikinė tuberkuliozės ir infekcinių ligų universitetinė ligoninė

Utenos rajono sergamumo gonorėja rodiklis 2011m. viršijo Lietuvos ir apskrities rodiklius, tačiau pastebima šių susirgimų mažėjimo tendencija (žr. 15 lentelę).

## Sergamumas sifiliu ir gonorėja 2009-2011 m.

Vietovės pavadinimas	Sifilis						Gonorėja					
	abs. skaičius			100000 gyv.			abs. skaičius			100000 gyv.		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Iš viso Lietuvoje	330	347	273	9,9	10,6	8,5	391	315	248	11,7	9,6	7,7
Utenos apskr.	19	5	4	11,2	3,0	2,5	13	13	5	7,7	7,9	3,1
<b>Utenos r.</b>	<b>15</b>	<b>2</b>	<b>1</b>	<b>31,7</b>	<b>4,3</b>	<b>2,2</b>	<b>10</b>	<b>9</b>	<b>5</b>	<b>21,2</b>	<b>19,4</b>	<b>11,0</b>

Šaltinis: Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras

Vilniaus universiteto onkologijos instituto Vėžio kontrolės ir profilaktikos centro preliminariais duomenimis, 2011 m. Utenos rajono gyventojams buvo užregistruoti 30 susirgimų krūties, 23 gimdos kaklelio, 66 priešinės liaukos piktybiniais navikais. Visi susirgimų diagnozė, išskyrus vieną sergamumo priešinės liaukos piktybiniu naviku atvejį, patvirtinta morfologiškai. Vėlyvose stadijose Utenos rajono gyventojams nustatyti 5 krūties (16,67 proc. visų susirgimų krūties piktybiniais navikais), 2 gimdos kaklelio (8,7 proc. visų susirgimų gimdos kaklelio piktybiniais navikais), 2 priešinės liaukos piktybiniai navikai (8,03 proc. visų užregistruotų susirgimų priešinės liaukos piktybiniais navikais).

Lyginant su 2010-aisiais, 2011 m. Utenos rajone išaugo apmokėtų laikino nedarbingumo dienų skaičius 1-am apdraustajam (žr. 16 lentelę).

## Apmokėtų laikino nedarbingumo dienų skaičius 1-am apdraustajam 2009-2011 m.

Vietovės pavadinimas	Metai		
	2009	2010	2011
Iš viso Lietuvoje	7,16	5,43	5,51
<b>Utenos r.</b>	<b>7,15</b>	<b>5,27</b>	<b>5,49</b>

Šaltinis: Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba

Apibendrinant sergamumo Utenos rajone rodiklius, atkreiptinas dėmesys į žemiau nurodytų ligų prevenciją:

- 1) kvėpavimo ir kraujotakos sistemos ligos;
- 2) 0-17 m. vaikų regos sutrikimai, skoliozė;
- 3) vaikų traumos;
- 4) psichikos ligos;
- 5) gonorėja;
- 6) onkologinės ligos.

### 1.3. Mirtingumas

Lyginant su 2010-aisiais, 2011 m. Utenos rajone gyventojų mirtingumas padidėjo. Tuo tarpu Utenos apskrityje bei Lietuvoje mirtingumas sumažėjo ( žr. 17 lentelę).

17 lentelė

#### Gyventojų mirtingumas (abs. sk.)

	2009	2010	2011
Lietuvos Respublika	42 032	42 120	41 037
Utenos apskritis	2 702	2 686	2 605
<b>Utenos r. sav.</b>	680	643	678

Šaltinis: SD

18 lentelė

#### Utenos rajono gyventojų mirtingumas pagal lytį ir priežastis 2011 m.

	Infekcinės ligos (abs. sk.)	Piktybiniai navikai (abs. sk.)	Kraujotakos sistemos ligos (abs. sk.)	Kvėpavimo sistemos ligos (abs. sk.)	Išorinės mirties priežastys				
					abs. sk.	Iš jų transporto įvykiai	Apsinuodijimai alkoholiu	Tyčiniai susižalojimai (savižudybės)	Pasikėsinimas (nužudymai)
Vyrai	1	87	170	21	38	4	4	12	2
Moterys	-	56	222	7	12	2	1	-	1

Šaltinis: HISIC

Utenos apskrities vyriausiojo policijos komisariato duomenimis, 2011 m. Utenos rajone užregistruoti 32 eismo įvykiai, kuriuose nukentėjo žmonės (2010 m. – 33). 2011 m. juose žuvo 2 eismo dalyviai (2010 m. – 1), sužeista – 35. Dėl neblaivių vairuotojų kaltės įvyko 4 eismo įvykiai, kuriuose nukentėjo žmonės. 2011 m. Utenos rajone neužfiksuotas nei vienas vaikų mirčių kelių eismo įvykiuose atvejis, tačiau 9 vaikai, iš kurių 4 – pėstieji, nukentėjo eismo įvykių metu, iš jų 5 - dėl savo neatsargumo.

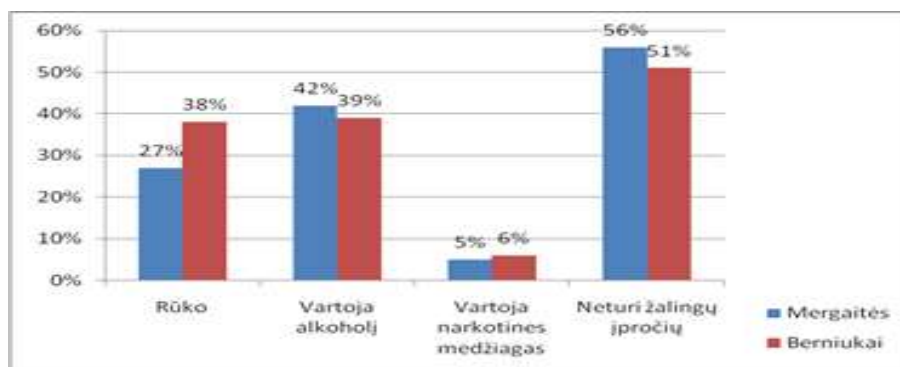
Apibendrinant galima teigti, jog rajone:

- 1) padidėjo gyventojų mirtingumas;
- 2) daugiausia Utenos rajono gyventojų miršta nuo kraujotakos sistemos ligų ir piktybinių navikų;
- 3) sumažėjo eismo įvykių, kuriuose nukentėjo žmonės, skaičius, tačiau padaugėjo eismo įvykių, kuriuose nukenčia vaikai;
- 4) padidėjo žuvusiųjų autoavarijose skaičius.

### 1.4. Gyvensena

2011 m. vasario-kovo mėn. Vilniaus pedagoginis universitetas, bendradarbiaudamas su Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuru (toliau – Biuras), atliko tyrimą „Priklausomybių paplitimas bendrojo lavinimo mokyklose bei prevencinės veiklos galimybės priklausomybei mažinti“. Tyrime dalyvavo 200 mokinių ir 50 pedagogų iš 4 Utenos rajono bendrojo lavinimo mokyklų.

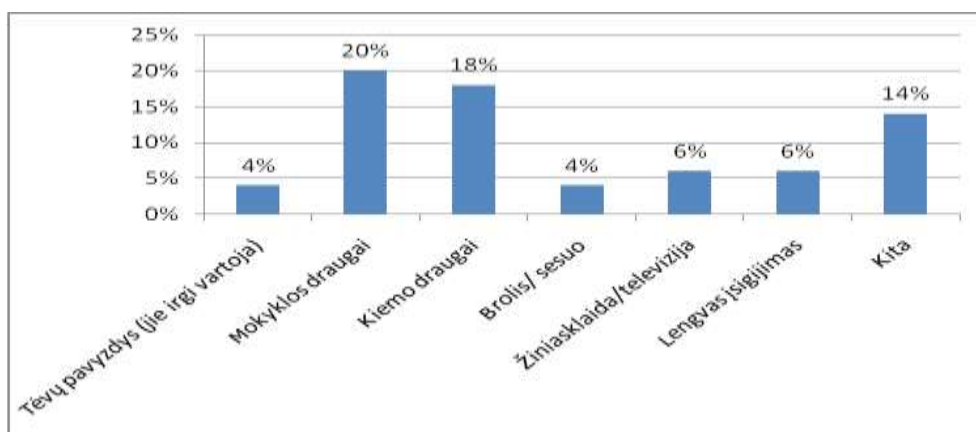
Tyrimo rezultatai parodė, kad 56 proc. apklaustų mergaičių ir 51 proc. berniukų teigia, jog neturi jokių žalingų įpročių. Tuo tarpu likusieji mokiniai turi vieną ar kelis žalingus įpročius (žr. 1 pav.).



1 pav. **Žalingi įpročiai, paplitę tarp respondentų**

Dauguma respondentų pradėjo rūkyti būdami 11-16 metų. 12 proc. mergaičių ir 18 proc. berniukų pradėjo rūkyti būdami 11-13 metų amžiaus, toks pat procentas respondentų – 14-16 metų amžiaus. 3 proc. mergaičių pradėjo rūkyti būdamos 8-10 metų. Dauguma respondentų, turinčių žalingų įpročių, pradėjo vartoti alkoholį bei narkotines medžiagas būdami 14-16 metų amžiaus.

Pagrindinės priežastys, kurios skatina mokinius pradėti vartoti priklausomybę sukeliančias medžiagas (toliau – PSM) yra mokyklos ir kiemo draugai, atsipalaidavimas, apsvaigimas, problemų užmiršimas (žr. 2 pav.).



2 pav. **Priežastys, paskatinusios respondentus pradėti vartoti PSM**

35 proc. respondentų, turinčių žalingų įpročių, bandė mesti vartoti priklausomybę sukeliančias medžiagas. 31 proc. respondentų teigia, jog jų mokykloje informacijos apie priklausomybę sukeliančias medžiagas ir jų žalą sveikatai pakanka, 34 proc. – iš dalies pakanka. Tai rodo, jog mokiniams vis tik reikėtų papildomos informacijos apie PSM, kuri galėtų būti pateikiama efektyviausiais metodais – demonstruojant vaizdo, garso įrašus; rengiant įvairius renginius (akcijos, konkursai, seminarai), taip pat vedant paskaitą.

Dauguma mokinių, jeigu patys būtų atsakingi už žalingų įpročių prevenciją mokykloje, į mokyklą kviestų specialistus, kurie teiktų individualias konsultacijas ar kitą pagalbą, taip pat organizuotų daugiau mokymų mokiniams. Jeigu respondentai (mokiniai) patys turėtų vaikų ir jų vaikas pateiktų į priklausomybės liūną, daugiau kaip 50 proc. respondentų bandytų su juo kalbėtis ir/arba kreiptųsi į specialistus.

2011 m. lapkričio-gruodžio mėn. Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Visuomenės sveikatos institutas, bendradarbiaudamas su Biuru, atliko tyrimą „Utenos miesto ir rajono 5-12 klasių mokinių asmens higienos įgūdžiai“. Mergaitės ir berniukai dažniausiai prausiasi veidą 2 kartus per dieną (74,7 % ir 67,2 %). Bet to negalime pasakyti apie viso kūno prausimąsi: mergaičių, besiprausiančių visą kūną kiekvieną dieną, yra beveik dvigubai daugiau nei berniukų (41,4% ir 24,5%). Dantis du kartus per dieną valosi 74,8 % visų tyrime dalyvavusių mokinių. Mokinių, besiplaunančių rankas grįžus iš lauko, pasinaudojus tualetu, prieš valgį, skaičius yra panašus. Tačiau 5-8 klasių mokinių, besiplaunančių rankas prieš valgį, yra daugiau nei 9-12 klasių mokinių (71,6 % ir 60,1 % atitinkamai) (žr. 19 lentelę).

19 lentelė

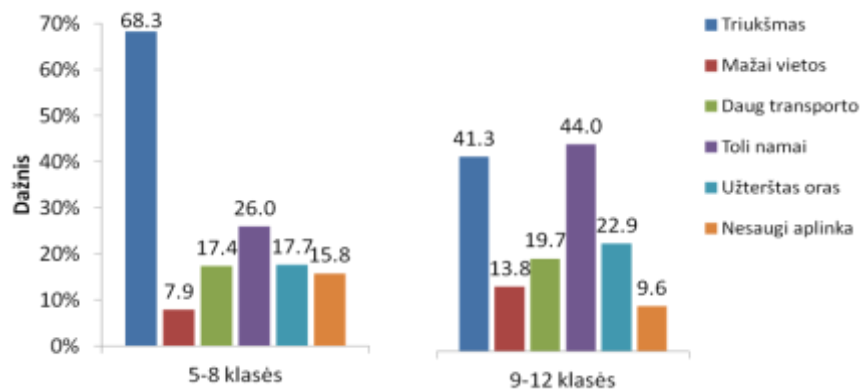
**Mokinių pasiskirstymas pagal tai, kada jie plauna rankas (proc.)**

Požymis \ Prausimasis	Lytis		Klasės		Gyvenamoji vieta	
	Mergaitės	Berniukai	5-8 klasės	9-12 klasės	Kaimas	Miestas
Grįžus iš lauko	80,1	71,9	80,1	74,6	79,4	76
Pasinaudojus tualetu	80,5	82,3	84,1	79,2	82,5	80,7
Prieš valgį	62,2	68,8	<b>71,6</b>	<b>60,1</b>	63,5	65,4

Mergaičių, manančių, kad mokykloje pakankamai gauna informacijos apie asmens higieną, buvo – 49,7 %, o berniukų – 44,8 %. Neapsisprendę dėl gaunamos informacijos kiekio buvo 28,1 % mergaičių ir 31,3 % berniukų. Mokiniai daugiausiai informacijos apie asmens higieną gauna iš tėvų (95 %), iš visuomenės sveikatos specialistų informacijos gauna 45,2 % mergaičių ir 31,3 % berniukų.

2011 m. gruodžio mėn. – 2012 m. sausio mėn. Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Visuomenės sveikatos institutas, bendradarbiaudamas su Biuru, atliko Utenos miesto ir rajono mokyklų mokinių anoniminę apklausą, kurios tikslas – išsiaiškinti mokinių požiūrį į mokyklų aplinką. Respondentai buvo 5-8 klasių ir 9-12 klasių mokiniai.

Tyrimo duomenimis, daugiau nei du trečdaliai 5-8 klasių mokinių kaip vieną iš neigiamų savo mokyklos teritorijos veiksnių nurodė triukšmą. Tuo tarpu dauguma 9-12 klasių mokinių neigiamą aplinkos veiksnių struktūroje pirmoje vietoje nurodė tolimą atstumą iki namų (44,0 % apklaustųjų) ir antroje vietoje triukšmą (41,3 %) (žr. 3 pav.).

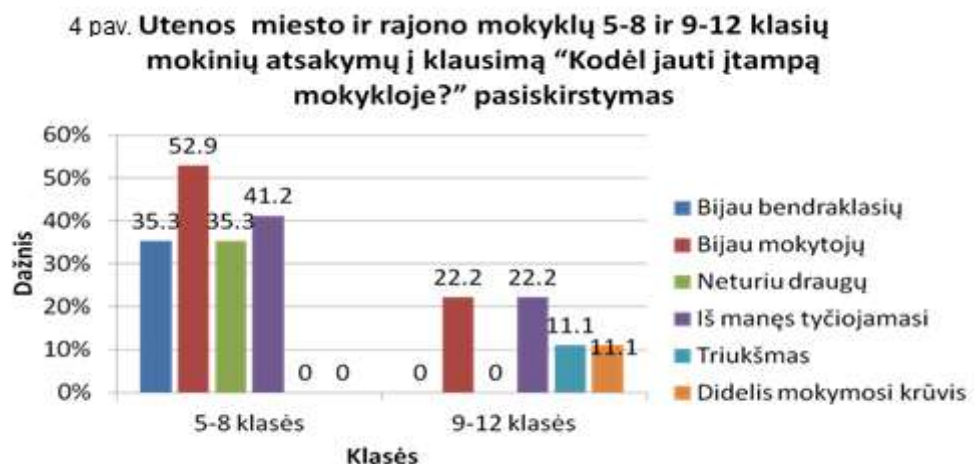


3 pav. Utenos miesto ir rajono mokyklų 5-8 ir 9-12 klasių mokinių atsakymų į klausimą “Kokie neigiami mokyklos teritorijos aplinkos veiksniai?” pasiskirstymas

Tyrimo duomenys parodė, kad, 5-8 klasių mokinių nuomone, didžiausią įtaką jų savijautai mokykloje daro triukšmas (70,2 %), temperatūra klasėse (45,3 %) ir prasta tualetų būklė (40,0 %). Tuo tarpu 9-12 klasių mokinių nuomone, didžiausią įtaką jų savijautai mokykloje turi triukšmas (69,8 %), temperatūra klasėse (52,3 %) ir galimybė pavalgyti šilto maisto (36,0 %).

Siekiant įvertinti mokinių psichologinę būklę mokykloje, respondentams buvo pateiktas klausimas „Kaip dažniausiai jautiesi mokykloje?“. Apie pusę 5-8 (50,2 %) ir 9-12 (51,6 %) klasių mokinių atsakė, kad dažniausiai mokykloje jaučiasi ramiai. Kartais mokykloje jaučia įtampą 43,4 % 5-8 ir 44,3 % 9-12 klasių mokinių. Nuolat jaučia įtampą panašus skaičius mokinių abiejose grupėse: 5-8 klasėse – 6,4 %, 9-12 klasėse – 4,1 %.

Daugiau kaip pusė (52,9 %) 5-8 klasių mokinių, kurie nuolat jaučia įtampą mokykloje, nurodė, kad jie bijo mokytojų. Kad iš jų tyčiojasi, nurodė 41,2 % 5-8 klasių nuolat jaučiančių įtampą mokinių. Daugumai 9-12 klasių mokinių nuolatinę įtampą sukelia mokytojai (22,2 %) ir patyčios (22,2 %). Mokytojų baimę tokiam amžiuje gali sąlygoti ne mokytojų kompetencija ar amžius, o mokinio baimė būti prastai įvertintais pamokų ir egzaminų metu (žr. 4 pav.).



4 pav. Utenos miesto ir rajono mokyklų 5-8 ir 9-12 klasių mokinių atsakymų į klausimą “Kodėl jauti įtampą mokykloje?” pasiskirstymas

Apibendrinant galima teigti, jog:

- PSM vartojimas mokinių tarpe yra aktuali problema, kurią reikia spręsti. Mokiniamis reikia papildomos informacijos apie PSM, kurią reikėtų perteikti efektyviausiais metodais – demonstruojant vaizdo, garso įrašus, rengiant įvairius renginius, taip pat – vedant paskaitas. Svarbus tėvų įtraukimas į prevencinę veiklą. Mokinių nuomone, reikėtų į mokyklą kviesti specialistus, kurie teiktų individualias konsultacijas ar kitą pagalbą;
- mokinių asmens higienos įgūdžiai nepakankami. Tinkamus asmens higienos įgūdžius lemia mokinių lytis (mergaičių geresni nei berniukų) ir klasės (9-12 klasių mokinių geresni nei 5-8 klasių mokinių), kuriose mokosi mokiniai. Nenustatyta sąsajų tarp tinkamų asmens higienos įgūdžių turėjimo ir gyvenamosios vietos (kaimas-miestas, butas-namas). Dauguma apklaustųjų norėtų gauti išsamesnės informacijos apie taisyklingą dantų valymą, spuoguotos veido odos priežiūrą, sausos odos priežiūrą, barzdos skutimąsi ir kt.
- daugiau kaip pusė mokinių mokyklos pastato fizinę aplinką įvertino gerai ir labai gerai. Daugiau kaip trečdalis mokinių mokyklos teritoriją vertino kaip saugią. Daugumos mokinių nuomone, nuolatinės įtampos priežastys yra mokytojų ir bendraklasių baimė bei patyčios. Mokinių žinios apie mokyklos aplinkos poveikį mokinių sveikatai yra nepakankamos. Pagrindiniai šių žinių informacijos šaltiniai – tėvai ir internetas. Mokyklos visuomenės sveikatos specialistą kaip informacijos šaltinį nurodė 52,3 proc. 5-8 klasių mokinių ir 45,9 proc. 9-12 klasių mokinių. Dauguma mokinių siūlomų priemonių, skirtų mokyklų aplinkai gerinti, sąrašė nurodė tualetų būklės gerinimą.

### **1.5. Sveikatos priežiūra**

Lyginant su 2010-aisiais, 2011 m. Utenos rajone nežymiai padidėjo absoliutus aktyvių gydytojų ir odontologų (žr. 20-21 lenteles) bei aktyvių specialistų su aukštuoju ar aukštesniuoju medicinos išsilavinimu (ne gydytojų) skaičius (žr. 22 lentelę). Absoliutūs aktyvių slaugytojų (įskaitant akušerius) ir lovų stacionaruose skaičiai taip pat padidėjo (žr. 23-24 lenteles).

Lyginant Lietuvos, Utenos apskrities ir rajono gyventojų apsilankymų pas gydytojus 2011 metų rodiklius, pastebima, jog Utenos rajono gyventojai pas gydytojus apsilanko rečiausiai – 1-am gyventojui tenka 5,97 apsilankymų (žr. 25 lentelę).

**Aktyvių gydytojų skaičius 2010-2011 m. pabaigoje**

Vietovės pavadinimas	Iš viso gydytojų			
	Absoliutus skaičius		10000 gyventojų tenka gydytojų	
	2010	2011	2010	2011
Iš viso Lietuvoje	13203	13327	40,7	41,7
Utenos apskr.	387	386	23,7	24,1
<b>Utenos r.</b>	<b>124</b>	<b>133</b>	<b>27,1</b>	<b>29,6</b>

Šaltinis: HISIC

**Aktyvių odontologų skaičius 2010-2011 m. pabaigoje**

Vietovės pavadinimas	Iš viso odontologų			
	Absoliutus skaičius		10000 gyventojų tenka gydytojų	
	2010	2011	2010	2011
Iš viso Lietuvoje	2529	2562	7,8	8,0
Utenos apskr.	89	97	5,5	6,1
<b>Utenos r.</b>	<b>32</b>	<b>33</b>	<b>7,0</b>	<b>7,3</b>

Šaltinis: HISIC

**Aktyvių specialistų su aukštuoju ar aukštesnioju medicinos išsilavinimu (ne gydytojų) skaičius 2010-2011 m. pabaigoje**

Vietovės pavadinimas	Iš viso			
	Absoliutus skaičius		10000 gyventojų tenka gydytojų	
	2010	2011	2010	2011
Iš viso Lietuvoje	30903	30942	95,2	96,7
Utenos apskr.	1234	1271	75,5	79,5
<b>Utenos r.</b>	<b>373</b>	<b>400</b>	<b>81,5</b>	<b>89,0</b>

Šaltinis: HISIC

**Aktyvių slaugytojų (įskaitant akušerius) skaičius 2009-2010 m. pabaigoje**

Vietovės pavadinimas	Iš viso			
	Absoliutus skaičius		10000 gyventojų tenka gydytojų	
	2010	2011	2010	2011
Iš viso Lietuvoje	23843	23833	73,5	74,5
Utenos apskr.	961	983	58,8	61,5
<b>Utenos r.</b>	<b>292</b>	<b>312</b>	<b>63,8</b>	<b>69,4</b>

Šaltinis: HISIC



**Lovų skaičius stacionaruose 2010-2011 m. pabaigoje (su slaugos lovomis)**

Vietovės pavadinimas	Lovų skaičius stacionaruose						10000 gyventojų			
	2010			2011			2010		2011	
	Respubli- kinis paval- dumas	Vietinis pavaldu- mas	Iš viso	Respubli- kinis paval- dumas	Vietinis pavaldu- mas	Iš viso	Vietinis pavaldu- mas	Iš viso	Vieti- nis paval- dumas	Iš viso
Iš viso Lietuvoje			26804			27175		82,61		84,93
Utenos apskr.	-	991	991	-	1070	1070	60,67	60,67	66,89	66,89
<b>Utenos r.</b>	<b>-</b>	<b>323</b>	<b>323</b>	<b>-</b>	<b>399</b>	<b>399</b>	<b>70,60</b>	<b>70,60</b>	<b>88,79</b>	<b>88,79</b>

Šaltinis: HISIC

**Gyventojų apsilankymų pas gydytojus skaičius 2011 m.**

Vietovės pavadinimas	Iš viso apsilankymų	Apsilankymų skaičius 1-am gyventojui	Iš viso apsilankymų - profilaktiniai		Iš viso apsilankymų – namuose		Iš visų apsilankymų – mokami	
			abs.sk.	%	abs.sk.	%	abs.sk.	%
Iš viso Lietuvoje	22119656	6,86	2685564	12,1	518567	2,3	719543	3,3
Utenos apskr.	1029829	6,37	140420	13,6	25113	2,4	40787	4,0
<b>Utenos r.</b>	<b>270575</b>	<b>5,97</b>	<b>35196</b>	<b>13,0</b>	<b>5293</b>	<b>2,0</b>	<b>12588</b>	<b>4,7</b>

Šaltinis: SVEIDRA

2010 m. Utenos rajono gyventojai aktyviai lankėsi pas odontologus, bet 2011 m. apsilankymų skaičius sumažėjo. Užfiksuoti 66212 apsilankymų: 1,46 apsilankymo 1-am gyventojui (žr. 26 lentelę).

**Apsilankymai pas odontologus 2009-2011 m.**

Vietovės pavadinimas	Iš viso apsilankymų			Apsilankymų skaičius 1-am gyventojui		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Iš viso Lietuvoje	3129525	3288863	3275407	0,94	1,00	1,02
Utenos apskr.	122794	167482	181330	0,73	1,01	1,12
<b>Utenos r.</b>	<b>40113</b>	<b>77300</b>	<b>66212</b>	<b>0,85</b>	<b>1,67</b>	<b>1,46</b>

Šaltinis: Metinės statistinės ataskaitos ir SVEIDRA

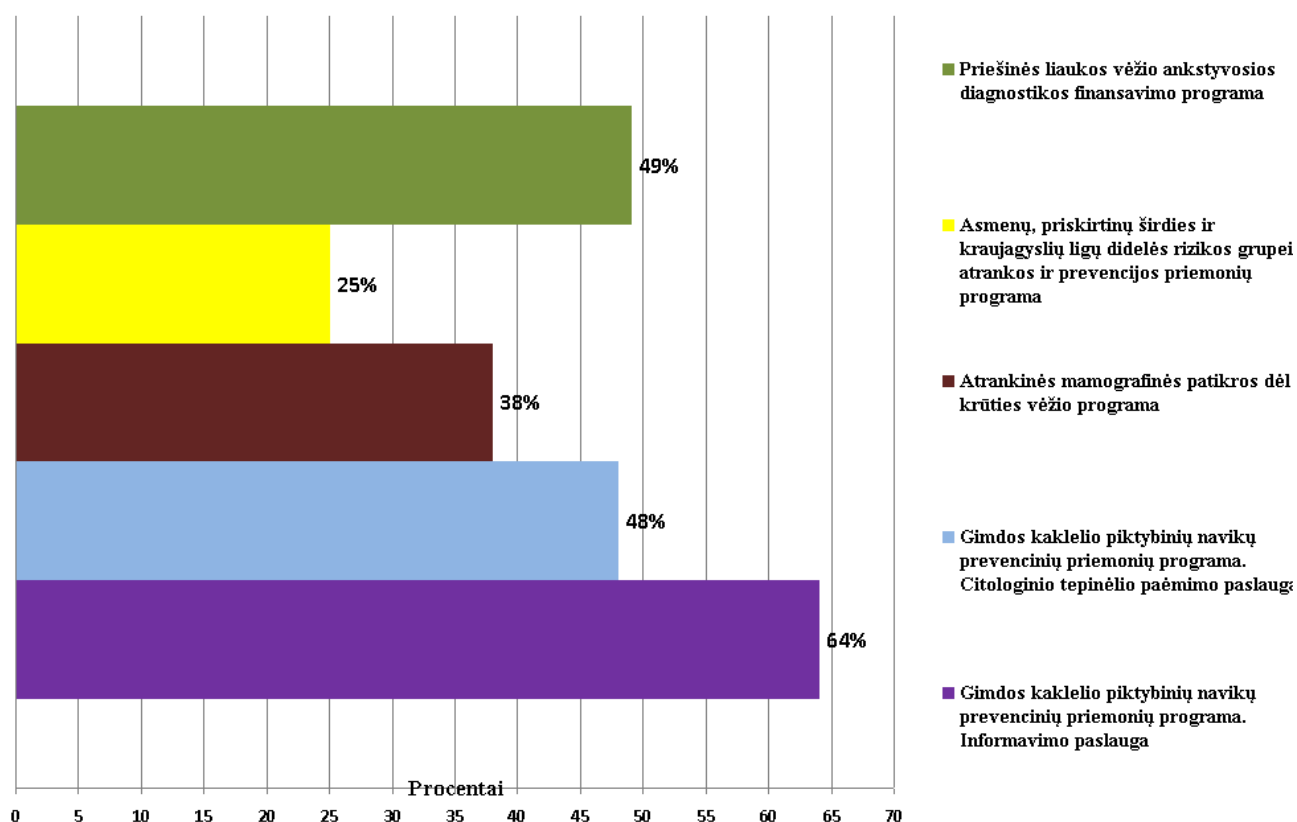
2011 m. buvo suteikta daugiau greitosios pagalbos paslaugų nei 2010-aisiais. Nežymiai sumažėjo greitosios medicinos pagalbos teikimo atvejai esant nelaimingiems atsitikimams, nėštumo, pogimdyminio laikotarpio patologijoms, ligonių ūminių susirgimų; padaugėjo gimdyvių ir ligonių pervežimų (žr. 27 lentelę).

## Greitosios medicinos pagalbos struktūra 2010-2011 m.

Vietovės pavadinimas	Suteikta medicinos pagalba		Suteiktos pagalbos struktūra %							
			Nelaimingi atsitikimai		Ūmūs susirgimai		Nėštumo, pogimdyminio laikotarpio patologija		Gimdyvių ir ligonių pervežimai	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Iš viso Lietuvoje	625224	663560	13,3	13,5	74,9	74,1	0,4	0,3	11,4	12,1
Utenos apskr.	34988	38173	11,4	10,6	83,4	81,8	0,3	0,3	4,9	7,3
Utenos r.	8894	9568	10,8	9,8	86,9	83,2	0,2	0,1	2,2	6,9

Šaltinis: HISIC

2011 m. Utenos rajone buvo vykdomos vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis, gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio, priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos, asmenų, priskirtų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programos (žr. 5 pav., 28-32 lenteles).



5 pav. Prevencinių programų vykdymas Utenos rajono savivaldybės PASPĮ 2011 m. (pagal asmenų skaičių)

**Gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių  
finansavimo programos vykdymas 2011 m.**

Vietovės pavadinimas	Paslaugą teikiančių įstaigų skaičius	Planuota patikrinti	Informavimo paslauga		Citologinio tepinėlio paėmimo paslauga		Citologinio tepinėlio ištyrimo paslauga	
			vnt.	Įvykdymas proc.	vnt.	Įvykdymas proc.	vnt.	Įvykdymas proc.
Utenos r.	1	3144	2017	64,15	1523	48,44	-	-

Šaltinis: Panevėžio teritorinė ligonių kasa (toliau – Panevėžio TLK)

29 lentelė

**Atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programos vykdymas 2011 m.**

Vietovės pavadinimas	Paslaugą teikiančių įstaigų skaičius	Planuota patikrinti	Informavimo paslauga		Mamogramų atlikimo paslauga		Mamogramų vertinimo paslauga	
			vnt.	Įvykdymas proc.	vnt.	Įvykdymas proc.	vnt.	Įvykdymas proc.
Utenos r.	1	3108	1188	38,22	-	-	-	-
	1	-	-	-	2443	-	2443	-

Šaltinis: Panevėžio TLK

30 lentelė

**Priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programos vykdymas 2011 m.**

Vietovės pavadinimas	Paslaugą teikiančių įstaigų skaičius	Planuota patikrinti	Informavimo paslauga		Urologo konsultacijos paslauga	
			vnt.	Įvykdymas proc.	vnt.	Įvykdymas proc.
Utenos r.	1	3072	1494	48,63	-	-

Šaltinis: Panevėžio TLK

31 lentelė

**Asmenų, priskirtų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programos vykdymas 2011 m.**

Vietovės pavadinimas	Paslaugą teikiančių įstaigų skaičius	Planuota patikrinti	Informavimo paslauga		Išsamus širdies ir kraujagyslių ligų tikimybės įvertinimo paslauga (vnt.)	Sergančiųjų cukriniu diabetu ar metaboliniu sindromu širdies ir kraujagyslių ligų tikimybės įvertinimo paslauga (vnt.)
			vnt.	Įvykdymas proc.		
Utenos r.	1	10548	2649	25,11	-	-
	1	-	-	-	79	-

Šaltinis: Panevėžio TLK

**Vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programos vykdymas 2011 m.**

Vietovės pavadinimas	Paslaugą teikiančių įstaigų skaičius	ASPI aptarnaujamų vaikų (6-14 m.) skaičius	Krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis paslaugos			
			4 dantų	3 dantų	2 dantų	1 danties
			vnt.	vnt.	vnt.	vnt.
Utenos r.	1	3333	739	490	519	438

Šaltinis: Panevėžio TLK

Apibendrinant galima teigti, jog:

- 2011 m. Utenos rajone padaugėjo aktyvių odontologų, taip pat specialistų su aukštesniu ar aukštesniu medicinos išsilavinimu (ne gydytojų);
- Utenos rajono gyventojai rečiausiai, lyginant Utenos rajono, Utenos apskrities ir Lietuvos 2011 m. rodiklius, lankosi pas gydytojus;
- 2011 metais buvo suteikta daugiau greitosios medicinos pagalbos paslaugų nei 2010-aisiais;
- Utenos rajone vangiai vyksta prevencinių programų, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų, įgyvendinimas.

## 2. SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS TIKSLŲ IR UŽDAVINIŲ VERTINIMAS

2011 m. Utenos rajono savivaldybės taryba priėmė svarbių sprendimų, reglamentuojančių visuomenės sveikatos priežiūros veiklą rajone (žr. 33 lentelę). Savivaldybės administracija įgyvendino Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiąją 2011 m. programą, kurios pagrindinis tikslas – remti visuomenės sveikatos priežiūrą, mažinančią gyventojų sergamumą, invalidumą, mirštamumą, finansuojant savivaldybės remiamas visuomenės sveikatos priemones.

33 lentelė

### Teisės aktai, reglamentuojantys savivaldybės vykdytas visuomenės sveikatos priežiūros funkcijas

Eil. Nr.	Dokumento rūšis, registracijos data ir numeris	Dokumento pavadinimas
1.	Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimas, 2011 m. sausio 27 d. Nr. TS-5	Dėl savivaldybės aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios 2011 m. programos priemonių patvirtinimo
2.	Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimas, 2011 m. sausio 27 d. Nr. TS-6	Dėl Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios 2011 m. programos patvirtinimo
3.	Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimas, 2011 m. vasario 24 d. Nr. TS-60	Dėl Utenos rajono savivaldybės vykdomų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo 2010 m. ataskaitos
4.	Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimas, 2011 m. vasario 24 d. Nr. TS-61	Dėl Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro veiklos 2010 m. ataskaitos patvirtinimo
5.	Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimas, 2011 m. birželio 30 d. Nr. TS-202	Dėl Utenos rajono savivaldybės tarybos 2011 m. sausio 27 d. sprendimo Nr. TS-6 „Dėl Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios 2011 m. programos patvirtinimo“ pakeitimo
6.	Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimas, 2011 m. birželio 30 d. Nr. TS-229	Dėl Utenos rajono savivaldybės bendruomenės sveikatos tarybos
7.	Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimas, 2011 m. birželio 30 d. Nr. TS-230	Dėl Utenos rajono savivaldybės narkotikų kontrolės komisijos
8.	Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimas, 2011 m. birželio 30 d. Nr. TS-236	Dėl Utenos rajono savivaldybės viešosios tvarkos stiprinimo darbo grupės sudarymo
9.	Utenos rajono savivaldybės tarybos protokolinis sprendimas, 2011 m. rugsėjo 29 d. posėdis Nr. 7	Informacija dėl Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2010 m. ataskaitos
10.	Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas, 2011 m. sausio 14 d. Nr. AĮ-30	Dėl Utenos rajono savivaldybės administracijos vaiko gerovės komisijos sudarymo, jos darbo reglamento patvirtinimo ir 2008 m. vasario 21 d. įsakymo Nr. AĮ-159 pripažinimo netekusiu galios
11.	Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas, 2011 m. kovo 29 d. Nr. AĮ-264	Dėl sveikatos projektų ir aplinkos sveikatinimo projektų finansavimo
12.	Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas, 2011 m. balandžio 15 d. Nr. AĮ-336	Dėl biudžeto lėšų skyrimo ir administracijos direktoriaus rezervo
13.	Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas, 2011 m. rugpjūčio 18 d. Nr. AĮ-761	Dėl valstybės biudžeto lėšų skyrimo visuomenės sveikatos funkcijoms vykdyti

14.	Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas, 2011 m. rugsėjo 28 d. Nr. AĮ-873	Dėl valstybės biudžeto lėšų papildomo skyrimo visuomenės sveikatos funkcijoms vykdyti
15.	Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas, 2011 m. spalio 26 d. Nr. AĮ-986	Dėl aplinkos sveikatinimo projekto finansavimo
16.	Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas, 2011 m. spalio 27 d. Nr. AĮ-988	Dėl aplinkos sveikatinimo projektų finansavimo
17.	Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas, 2011 m. gruodžio 20 d. Nr. AĮ-1166	Dėl Utenos rajono savivaldybės pasirengimo gripo pandemijai 2011-2016 m. veiksmų plano pagal gripo pandemijos etapus

2011 m. aplinkos triukšmo stebėseną buvo atliekama 10 vietų, iš jų tyliojoje gamtos zonoje – Ažuolijos botaniniame-zoologijos draustinyje ir 1 tyliojoje viešojoje zonoje – Atgimimo ažuolyne Krašunos mikrorajone. Ribines vertes viršijančių matavimų rezultatų nenustatyta. Stebėsenos rezultatai publikuojami Utenos miesto ir jo apylinkių aplinkos monitoringo interneto svetainėje: [http://www.utenosmonitoringas.lt/?vieta=antrop\\_aplinkos\\_triuksmo](http://www.utenosmonitoringas.lt/?vieta=antrop_aplinkos_triuksmo).

Parengtos 4 maudyklų charakteristikos. Prieš maudymosi sezoną sutvarkyta visų tiriamų maudyklų aplinka. Buvo atlikti Maudyklų vandens kokybės stebėsenos 2009-2011 programoje (Žin., 2009, Nr. 80-3344) nurodytų 7 maudyklų (Tauragnų, Alaušo (I ir II), Dauniškio, Vyžuonaičio ežerai; Klovinų užtvanka) ir dar papildomai 28 maudyklų tyrimai. Atlikta 113 Žarninės lazdelės, 113 Žarninių enterokokų ir 113 nuolaužų, plūduriuojančių medžiagų, dervų likučių, stiklo, plastiko, gumos ir kitų atliekų tyrimų. Mėginiai atitiko Lietuvos higienos normos HN 92:2007 „Paplūdimiai ir jų maudyklų vandens kokybė“ reikalavimus. Informacija buvo teikiama gyventojams kas 2 savaites (gavus tyrimo rezultatus) maudyklų skelbimų lentose, savivaldybės interneto svetainėje ir Utenos miesto ir jo apylinkių aplinkos monitoringo svetainėje <http://www.utenosmonitoringas.lt>.

Remiantis Utenos apskrities valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos duomenimis, 2011 m. individualiai geriamuoju vandeniu (iš šachtinių šulinių ir individualių gręžinių) apsirūpino 6482 (14,3 %) Utenos rajono gyventojų. Centralizuotai tiekiamu geriamuoju vandeniu buvo aprūpinami 38869 (85,7 %) rajono gyventojai. Atlikti 22 šulinių mikrobiologiniai ir 28 fizikiniai-cheminiai tyrimai. Mikrobiologiniai rodikliai viršijo ribinį skaičių 13 mėginių. Cheminių (toksinių) medžiagų koncentracijos viršytos 3 mėginiuose.

Utenos rajono savivaldybė 2011 m. išdavė 139 vienkartinę licencijų ir 9 licencijas verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais, 6 – tabako gaminiais.

Utenos rajono savivaldybėje 2011 m. vykdytos 11 valstybinės visuomenės sveikatos programos ir strategijos (žr. 34 lentelę).

**Utenos rajono savivaldybėje 2011 m. vykdytos valstybinės visuomenės sveikatos programos  
ir strategijos**

Strategija/programa	Įvykdytos priemonės	Pasiekti rezultatai
Lietuvos nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros 2006-2013 metų strategija. Lietuvos nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros 2006-2013 metų strategijos įgyvendinimo priemonių 2009-2013 metų planas (Žin., 2009, Nr. 22-854)	1.1. Plėtoti visuomenės sveikatos priežiūrą savivaldybėse – steigti savivaldybių visuomenės sveikatos biurus ir vykdyti visuomenės sveikatos priežiūrą.	Veikia Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras.
Valstybinė triukšmo prevencijos veiksnių 2007–2013 metų programa. Programos įgyvendinimo 2009–2013 metų priemonių planas (Žin., 2007, Nr. 67-2614; 2009, Nr. 28-1087)	2.2. Nustatyti mokyklų, ligoninių, gyvenamųjų namų teritorijas, kuriose pagal triukšmo strateginio kartografavimo rezultatus viršijami triukšmo ribiniai dydžiai.	2011 m. aplinkos triukšmo stebėseną buvo atliekama 10 vietų, iš jų tyliojoje gamtos zonoje - Ažuolijos botaniniame-zoologijos draustinyje ir 1 tyliojoje viešojoje zonoje - Atgimimo ažuolyne Krašunos mikrorajone. Ribines vertes viršijančių matavimų rezultatų nenustatyta. Stebėsenos rezultatai publikuojami Utenos miesto ir jo apylinkių aplinkos monitoringo interneto svetainėje: <a href="http://www.utenosmonitoringas.lt/?vieta=antrop_aplinkos_triuksmo">http://www.utenosmonitoringas.lt/?vieta=antrop_aplinkos_triuksmo</a> .
	2.7. Vykdyti triukšmo stebėseną (monitoringą) nustatytose tyliosiose zonose.	
Maudyklų vandens kokybės stebėsenos 2009-2011 programa (Žin., 2009, Nr. 80-3344)	2.1. Pripažinti tinkamai naudoti paplūdimius.	Parengtos 4 maudyklų charakteristikos. Prieš maudymosi sezoną sutvarkyta visų tiriamų maudyklų aplinka.
	2.2. Patvirtinti vandens kokybės tyrimų grafiką ir šią informaciją perduoti LR SAM įgaliotai įstaigai.	Grafikas patvirtintas ir perduotas Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centrui.
	2.3. Surinkti maudyklų vandens mėginius ir atlikti vandens tyrimus pagal Lietuvos higienos normos HN 92:2007 „Paplūdimiai ir jų maudyklų vandens kokybė“ reikalavimus.	Buvo atlikti programoje nurodytų 7 maudyklų (Tauragnų, Alaušo (I ir II), Dauniškio, Vyžuonaičio ežerai; Klovinų užtvanka) ir dar papildomai 28 maudyklų tyrimai. Atlikta 113 Žarninės lazdelės, 113 Žarninių enterokokų ir 113 nuolaužų, plūduriuojančių medžiagų, dervų likučių, stiklo, plastiko, gumos ir kitų atliekų tyrimų. 1 maudyklos mėginys neatitiko HN 92:2007 reikalavimų, atlikus pakartotinį tyrimą, vanduo atitiko HN reikalavimus.

	4.2. Teikti informaciją visuomenei apie maudyklų vandens kokybę pagal Lietuvos higienos normos HN 92:2007 „Papildiniai ir jų maudyklų vandens kokybė“ reikalavimus.	Informacija buvo teikiama gyventojams kas 2 savaites (gavus tyrimo rezultatus) maudyklų skelbimų lentose, savivaldybės interneto svetainėje ir Utenos miesto ir jo apylinkių aplinkos monitoringo svetainėje <a href="http://www.utenosmonitoringas.lt">http://www.utenosmonitoringas.lt</a>
Vaikų sveikatos stiprinimo 2008–2012 metų programa (Žin., 2008, Nr. 104-3979)	2.1. Organizuoti savivaldybių administracijų darbuotojams, mokytojams ir kitiems su vaikais ir mokiniais dirbantiems specialistams kvalifikacijos tobulinimo seminarus vaikų sveikatos stiprinimo klausimais.	Organizuotas seminaras mokyklų darbuotojams „Programos „Vaisių vartojimo skatinimas mokyklose“ ir „Pienas vaikams““, 30 dalyvių. Visos Utenos rajono mokyklos pradėjo dalyvauti šiose programose.
		Utenos švietimo centre vyko seminarai: 1. Vaikų dizartrijos: diagnostika ir šalinimas (8 val.), 25 dalyviai. 2. Sveikatos sutrikimų turinčių vaikų fizinis ugdymas, 37 dalyviai. 3. Vaiko vystymosi raidos ypatumai ikimokykliniame amžiuje (8 val.), 34 dalyviai. 4. Paauglio raidos ypatumai (6 val.), 30 dalyvių. 5. Auklėjimo būdai ir jų įtaka vaiko psichosocialiniam vystymuisi (6 val.), 2 seminarai, 52 dalyviai. 6. Destruktyvaus elgesio psichologijos ypatumai (6 val.), 35 dalyviai.
Nacionalinė narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 2010-2016 metų programa (Žin., 2010, Nr. 132-6720)	1.9. Skatinti ir plėtoti kompetentingų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, asociacijų, bendruomenių ir verslo subjektų tarpusavio bendradarbiavimą ir veiklos koordinavimą įgyvendinant narkotinių ir psichotropinių medžiagų pasiūlos mažinimo priemones.	Utenos rajono savivaldybės tarybos 2011 m. birželio 30 d. sprendimu Nr. TS-230 ko-ordinuoti narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos veiksmus savivaldybės teritorijoje sudaryta Utenos rajono savivaldybės narkotikų kontrolės komisija iš 12 asmenų. Utenos rajono savivaldybės taryba 2011 m birželio 30 d. sprendimu Nr. TS-236 sudarė Utenos rajono savivaldybės viešosios tvarkos stiprinimo darbo grupę. Darbo grupės nariai teikė savo mintis bei pastebėjimus savivaldybės administracijai, taip pat kreipėsi į Utenos rajono bendruomenę, prašydama teikti pasiūlymus dėl viešosios tvarkos stiprinimo. Gauti pasiūlymai ir pastebėjimai buvo apibendrinti ir teikiami Utenos rajono savivaldybės tarybai.
		2.1. Vykdyti bendrąją, atrankinę ir tikslią prevenciją skatinant savivaldybių institucijų, asociacijų ir bendruomenių iniciatyvas. Ypač daug dėmesio skirti vaikų ir



	<p>jaunimo asmenybės formavimui, prasmingo gyvenimo sampratos ugdymui, formuojant neigiamą požiūrį į psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą, atsižvelgiant į tikslinių grupių asmenų amžių, kultūrą, tradicijas, kitus ypatumus.</p>	<p>„Blaivi klasė“, akcijoje „Gimiau nerūkanti/s“, tarptautiniame konkurse „Sveikuolių sveikuoliai“ ir kituose renginiuose (19 renginių, 1189 dalyviai). Vyko pamokos, pranešimai, pa-skaitos – 112 renginių, kuriuose dalyvavo 2260 mokinių ir tėvų. Diskusijose ir debatuose dalyvavo 963 asmenys (34 renginiai). Parengti iš publikuoti straipsniai (21) rajoninėje spaudoje, Utenos rajono savivaldybės, Biuro interneto svetainėse. Parengta 11 stendų. Lankstinukai, skrajutės ir kita dalomoji medžiaga išplatinta ugdymo įstaigose, savivaldybėje, bibliotekose, sveikatos priežiūros įstaigose ir kt. Tiražas – 1200. Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios 2011 m. programos lėšomis buvo finansuojami projektai: 1. Vyžuoniškių bendrijos „Vyžuona“ projektas „Žingsnis po žingsnio link naujo gyvenimo pažinimo“. Projekto tikslai – alkoholio, tabako, narkotikų ir kitų psicho-tropinių medžiagų vartojimo prevencija, psichinės sveikatos gerinimas. Įvyko 2 pa-skaitos, 38 dalyviai., aplankytos šeimos, kuriose dažniau vartojamas alkoholis, socialinės rizikos šeimos, supažindinti su Utenoje veikiančia AA draugija, išdalinta informacinė medžiaga apie narkotikų, alkoholio tabako vartojimą, žalą, psichinę sveikatą, kur kreiptis pagalbos. Projektui skirta 1000,0 Lt. 2. Utenos vaikų socialinės paramos ir ugdymo centro projektas „Sveikata geriausia vaikui dovana“. Tarp projekto uždavinių buvo: išmokyti vaikus sveikai gyventi, mokyti vaikus gyventi be kvaišalų ir mokytis atsispirti jų pasiūlai, t.y. pasakyti „Ne“. Buvo organizuota stovyklos, išvykos, mokymai vaikams ir centro specialistams. Projektui skirta 3000,0 Lt. 3. Utenos apskrities vyriausiojo policijos komisariato projektas „Utenos vaikų ir jaunimo sveiko gyvenimo įgūdžių formavimas partnerystėje su policija“. Projekto uždaviniai: 1 mažinti neigiamų veiksnių, įtakančių gyvenimo ir elgsenos įpročius, poveikį, sąmoningą visuomenės narių apsisprendimą atsisakyti žalingų įpročių, prioritetą</p>
--	--	---

		<p>skiriant sveikatos programų vaikams ir jaunimui iki 25 m. amžiaus rengimui ir įgyvendinimui; 2. teikti išsamią ir tikslią informaciją jaunimui apie narkomanijos žalą, ŽIV/AIDS; 3. įtraukti ikimokyklinio amžiaus vaikus, mokinius ir jaunimą iki 25 m. į žalingų įpročių prevencines veiklas. Su-rengti 4 susitikimai, pokalbiai apie narkotikų ir alkoholio žalą su jaunimu, 170 jaunuolių. Atlikti 3 reidai viešose vietose koncertų, renginių metu. Dalyvavo 120 žmonių. Organizuotos 6 prevencinės priemonės „Nevairuok neblaivus“. Patikrinta 130 vairuotojų. Surengti 3 susitikimai vaikų darželiuose. Dalyvavo 110 vaikų. Atviros dienos policijos komisariate. Dalyvavo 57 jaunuoliai. Atlikti narkotinių medžiagų tyrimai 16 asmenų iki 25 m. Pateikta informacija spaudoje, internete (5 straipsniai).</p>
	<p>2.13. Didinti sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų, programų, kuriomis siekiama sumažinti su narkotikų vartojimu ir rizikinga elgsena susijusius neigiamus medicininius, socialinius, ekonominius, teisinius padarinius visuomenei ir asmeniui, kokybę ir prieinamumą.</p>	<p>Utenos rajono savivaldybė pirko trumpalaikės socialinės globos, nakvynės paslaugas socialinės rizikos asmenims. Paslaugų teikėjas - VšĮ „Angelų pieva“. Paslaugoms pirkti 2011 m. skirta 120,0 tūkst. Lt. Paslaugos suteiktos 30 asmenų.</p>
<p>Nacionalinė smurto prieš vaikus prevencijos ir pagalbos vaikams 2011–2015 metų programa (Žin., 2011, Nr. 2-81)</p>	<p>1.1. Organizuoti smurto prieš vaikus prevencijos renginius, plėtoti akciją „Smurtui prieš vaikus – NE“, formuojant visuomenės nepakantumą smurtui prieš vaikus: skleisti informaciją apie vaiko teises per visuomenės informavimo priemones, rengti bei išleisti informacinius, metodinius leidinius.</p>	<p>Kovo mėn. vyko „Savaitė be patyčių“ renginiai. Konferencija-seminaras „Tarpžinybinis bendradarbiavimas - smurto prieš vaikus prevencijos veiksnys 2011“. Utenos vaikų socialinės paramos ir ugdymo centre vyko teminiai užsiėmimai-diskusijos „Tarp mūsų mergaičių“, 1 kartą per mėn., 6 mėnesius. Diskusijų metu su mergaitėmis buvo diskutuojama apie lytiškumą. Apie pavojų mergaitėms, jog nepažįstami asmenys verbuoja, naudoja jėgą, kitas prievartos priemones, norėdami pasinaudoti vaiko pažeidžiamumu, įtraukia į prekybos žmonėmis pinkles. Socialinių įgūdžių grupėje „Paslaptis“ 1 kartą per savaitę 9 mėnesius vaikai buvo mokomi kaip apsaugoti ir išvengti prievartos prieš vaiką. Vaikams buvo išdalinta padalomoji medžiaga.</p>

	1.3. Plėtoti projektą „Saugūs ir sveiki mokykloje“	Pasibaigus šalies patyčių prevencijos programai Olweus, Krašunos, Aukštakalnio ir R. Šaltenio pagrindinės mokyklos tęsė veiklas ir mokymus. Veikloje dalyvavo 1685 mokiniai ir 185 darbuotojai.
	3.2. Organizuoti kompleksinių paslaugų teikimą vaikams, nukentėjusiems nuo smurto, ar netiesioginio šeimyninio smurto aukoms (liudininkams) ir jų šeimų nariams	Utenos vaikų socialinės paramos ir ugdymo centre veikia Šeimų krizių grupė. Joje paslaugas gauna ir smurtą patyrę asmenys – vyrai, moterys, jų vaikai. Paslaugas gavo 18 šeimų, iš jų 9 šeimos patyrusios smurtą (jose 20 vaikų), panaudota 86,2 tūkst. Lt.
Vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programa (Žin., 2005, Nr. 114-4179)	Krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis paslauga (4, 3, 2, 1 dantų)	Atlikta iš viso 2186 paslaugos už 62168,62 Lt. Programa įvykdyta 267,43 proc. (2010 m. – 556 paslaugos, 14036,73 Lt). Palyginti su 2010 m. atlikta 293 proc. daugiau paslaugų.
Gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, apmokamų iš privalo-mojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų, finansavimo programa (Žino., 2004, Nr.104-3856; 2008, Nr. 22-816)	Informavimo dėl gimdos kaklelio piktybinių navikų profilaktikos paslauga	Atlikta 2017 paslaugų, 9157, 45 Lt, įvykdyta 64,15 proc. (2010 m. – 1602 paslaugos, 6714, 55 Lt, įvykdyta 50,76 proc.). Palyginti su 2010 m. atlikta 25 proc. daugiau paslaugų.
	Gimdos kaklelio citologinio tepinėlio paėmimo paslauga.	Atlikta 1523 paslaugos, 18116,59 Lt, įvykdyta 48,44 proc.(2010 m. -1259 paslaugos, 13785,28 Lt, įvykdyta 39,89 proc.). Palyginti su 2010 m. atlikta 20 proc. daugiau paslaugų.
	Informavimo dėl krūties piktybinių navikų profilaktikos ir siuntimo atlikti mamografiją paslauga.	Atlikta 1188 paslaugos, 14151,21 Lt, įvykdyta 38,22 proc. (2010 m. – 1053 paslaugos, 11560,02 Lt, įvykdyta 34,55 proc.). Palyginti su 2010 m. atlikta 12 proc. daugiau paslaugų.
	Mamogramų atlikimo paslauga.	Atlikta 2443 paslaugos, 67638,76 Lt (2010 m. – 2041 paslaugos, 52211,64 Lt). Palyginti su 2010 m. atlikta 19 proc. daugiau paslaugų.
Atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programa(Žin., 2005, Nr. 117-4249; 2007, Nr. 50-1465)	Mamogramų vertinimo paslauga.	Atlikta 2443 paslaugos, 62764,02 Lt (2010 m. – 2041 paslaugos, 548435,53 Lt). Palyginti su 2010 m. atlikta 19 proc. daugiau paslaugų.
Priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programą (Žin., 2005, Nr. 152-5617)	Informavimas apie ankstyvąją priešinės liaukos vėžio diagnostiką ir priešinės liaukos specifinio antigeno (PSA) nustatymo paslauga.	Atlikta 1494 paslaugos, 57408,45 Lt, įvykdyta 48,63 proc. (2010 m. – 1048 paslaugos, 37390,96 Lt, įvykdyta 34,93 proc.). Palyginti su 2010 m. atlikta 43 proc. daugiau paslaugų.
	Urologo konsultacijos ir priešinės liaukos biopsijos paslauga .	Atlikta 106 paslaugos, 39456, 16 Lt (2010 m. – 68 paslaugos, 23384,60 Lt). Palyginti su 2010 m. atlikta 56 proc. daugiau paslaugų
Asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių	Informavimo apie didelę širdies ir kraujagyslių ligų tikimybę, šios tikimybės įvertinimo, pirminės prevencijos priemonių	Atlikta 2649 paslaugos, 126510,20 Lt, įvykdyta 25,11 proc. (2010 m. – 1273 paslaugos, 55205,04 Lt, įvykdyta 12,17 proc.). Palyginti su

finansavimo programa (Žin., 2005, Nr. 145-5288)	plano sudarymo ar siuntimo išsamiai įvertinti širdies ir kraujagyslių ligų tikimybę paslauga.	2010 m. atlikta 108 proc. daugiau paslaugų.
	Išsamaus širdies ir kraujagyslių ligų tikimybės įvertinimo paslauga su šeimos gydytojo siuntimu.	Atlikta 79 paslaugos, 15375,08 Lt (2010 m. – 53 paslaugos, 9574,22 Lt). Palyginti su 2010 m. atlikta 49 proc. daugiau paslaugų.

Visuomenės sveikatos priežiūros priemonės Utenos rajone įgyvendina Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras. 2011 m. iš Utenos rajono savivaldybės biudžeto panaudota 184,8 tūkst. Lt (iš jų 56,9 tūkst. Lt panaudota mokinių visuomenės sveikatos priežiūrai). Iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų gauta 114,3 tūkst. Lt sveikatos priežiūros mokyklose programai finansuoti, kurie panaudoti visuomenės sveikatos priežiūros specialistų, dirbančių mokyklose, kurių steigėjas savivaldybė, darbo užmokesčiui.

35 lentelė

### SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS VEIKLAI ĮTAKOS TURĖJUSIŲ VEIKSNIŲ APŽVALGA

<b>Išoriniai veiksniai, turėję įtakos savivaldybės vykdytai visuomenės sveikatos priežiūros veiklai</b>	<b>Išorinių veiksnių poveikio rezultatas savivaldybės vykdytai visuomenės sveikatos priežiūros veiklai</b>
2011 m. Sveikatinimo veiklos sutartis su LR SAM pasirašyta tik rugpjūčio mėn., papildomu susitarimu skirta lėšos rugsėjo mėn.	Netolygus finansavimas trukdo planuoti veiklą ir ją vykdyti.
Kasmet neaiškus finansavimo dydis ir ilgalaikiškumas.	Dėl lėšų trūkumo numatomas finansavimas tik pagrindinėms funkcijoms vykdyti
Valstybinėms sveikatos programoms vykdyti savivaldybės lygmenyje lėšų iš valstybės biudžeto neskiriama.	Programos vykdomos tik pagal turimus išteklius.
Nepakankamas teisinis reguliavimas - nepatvirtinta visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų nomenklatura.	Neužtikrinamas visapusiškas paslaugų teikimas savivaldybėje.
Aukštas nedarbo lygis, gyventojų senėjimas, nepakankama asmeninė atsakomybė už savo sveikatą	Sunku gyventojus įtraukti į visuomenės sveikatos priežiūros veiklas.
<b>Vidiniai veiksniai, turėję įtakos savivaldybės vykdytai visuomenės sveikatos priežiūros veiklai</b>	<b>Vidinių veiksnių poveikio rezultatas savivaldybės vykdytai visuomenės sveikatos priežiūros veiklai</b>
Veikiantis Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	Teikiamas platesnis spektras paslaugų sveikatos prevencijos srityje, kurios yra diferencijuotos pagal tikslines grupes, prieinamos įvairioms gyventojų grupėms. Gerėja gyventojų informuotumas sveikatos klausimais, daugėja profilaktiškai sveikatą patikrinančių mokinių.
Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras vykdo 2007-2013 metų Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priemonę Nr. VP3-2.1-SAM-11-R „Visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų infrastruktūros savivaldybės plėtra“	Modernizuojamas visuomenės sveikatos biuras (patalpos, įranga, įsigyta transporto priemonė) Įgyvendinus projektą, pagerės visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas ir kokybė.
Dėl ekonomikos sunkmečio palyginti nedidelis Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios 2011 m. programos finansavimas rajono biudžeto lėšomis	Sveikatos projektai finansuojami dalinai.

Apibendrinant galima teigti:

- Utenos rajono savivaldybės taryba priėmė svarbių sprendimų, reglamentuojančių sveikatos priežiūros veiklą rajone;
- Savivaldybės administracija sėkmingai įgyvendino Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiąją 2011 metų programą;
- Utenos rajono savivaldybėje 2011 metais vykdytos 11 valstybinės visuomenės sveikatos programos ir strategijos.

### 3. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

1. Utenos rajone daugėja pagyvenusių žmonių, todėl daugėja socialinių problemų, didėja sveikatos priežiūros paslaugų poreikis. Pastebimas gyventojų skaičiaus mažėjimas, kurį lemia didesnis mirtingumas nei gimstamumas.
  2. Atsižvelgiant į sergamumo Utenos rajone rodiklius, atkreiptinas dėmesys į kvėpavimo, kraujotakos sistemų ligų, lytiniu keliu plintančių ligų (gonorėjos), onkologinių ligų, vaikų regos ir laikysenos sutrikimų bei traumų prevenciją.
  3. Daugiausia Utenos rajono gyventojų miršta nuo kraujotakos sistemos ligų ir piktybinių navikų, todėl ypač svarbu užtikrinti šių susirgimų kontrolę: prevenciją, ankstyvąją diagnostiką bei gydymą.
  4. Utenos rajono mokyklose atlikti tyrimai atskleidė šias mokiniams aktualias problemas: PSM vartojimą, asmens higienos įgūdžių trūkumą bei mokyklos aplinkos saugumo trūkumus, lemiančius jų sveikatą.
  5. Utenos rajono gyventojai rečiausiai, lyginant Utenos rajono, Utenos apskrities ir Lietuvos 2011 m. rodiklius, lankosi pas gydytojus. 2011 metais buvo suteikta daugiau greitosios medicinos pagalbos paslaugų nei 2010-aisiais. Utenos rajone vangiai vyksta prevencinių programų, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų, įgyvendinimas.
  6. Utenos rajono savivaldybės administracija sėkmingai įgyvendino Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiąją 2011 metų programą. 2011 metais Utenos rajono savivaldybėje vykdytos 11 valstybinių visuomenės sveikatos programų ir strategijų.
  7. Įgyvendinant Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2009-2011 metų programą, Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras laiku surinko 96 proc. šioje programoje nurodytų vertinimo rodiklių.
-